

DE LIBELLEN VAN HET OVERIJSSELS KANAAL.

Inleiding.

Het Overijssels Kanaal loopt dwars door Salland, van Deventer naar Raalte. Tot 1988 was de hoofdfunctie van het kanaal de scheepvaart, momenteel vormt het kanaal de spil in de waterhuishouding van Salland. Overschotten van water, naar landbouwkundig oordeel, worden via weteringen en beekjes afgevoerd naar het kanaal. Bij droogte wordt er water uit de IJssel (Rijnwater) in het kanaal gepompt en via de weteringen verdeeld over het gebied. De waterkwaliteit van het kanaal verschilt dus nog wel eens in de loop van het jaar.

De oevers van het kanaal zijn nog ingesteld op de scheepvaartfunctie, over de gehele lengte zijn de kanten beschoeid. Slechts plaatselijk zijn oversteekplaatsen voor reeën gecreëerd. De begroeiing bestaat grotendeels uit ruigvegetatie en riet. Langs het kanaal lopen zandwegen.

Het was al lang bekend dat er veel libellen langs het kanaal voorkwamen, maar een totaaloverzicht was nog nooit gemaakt. Dit is wel belangrijk gezien de functieverandering van het kanaal. Het lijkt nu mogelijk de inrichting en beheer van het kanaal te veranderen, ten gunste van de natuur, met name libellen.

Methode.

Om een zo concreet mogelijk beeld te krijgen zijn de waarnemingen verzameld van mensen die regelmatig libellen verzamelen langs het Overijssels Kanaal. Tevens is er gezocht naar literatuurgegevens. Op deze wijze ontstond een redelijk beeld van de soortensamenstelling van na 1982. Aangezien de nadruk van de waarnemingen lag op het voorjaar zijn er afgelopen najaar aanvullende waarnemingen verricht. De waarnemingen hebben alleen betrekking op imagines, naar larven is geen onderzoek gedaan.

Bespreking.

In tabel 1 staat een overzicht van de soorten die na 1982 langs het Overijssels Kanaal zijn waargenomen. Geprobeerd is de talrijkheid van de soort in te schatten.

Wat gelijk opvalt uit de lijst is het voorkomen van *Calopteryx splendens*, *Libellula fulva* en *Anaciaeschna isosceles*. Dit zijn alle drie soorten die in Nederland duidelijk achteruitgegaan zijn. Het zijn soorten die gebonden zijn aan stromend water en/of water van een goede kwaliteit (Geyskes & van Tol, 1983). Het voorkomen langs het kanaal is dus wel verwonderlijk. Waarschijnlijk planten de soorten zich voort in de zijbeekjes waarvan sommige nog een goede waterkwaliteit bezitten. *Calopteryx splendens* komt van deze soorten het meest voor. Zo werden er in september 1991 bij de uitstroom in de Soestwetering 7 mannetjes en 5 vrouwtjes waargenomen. Eveneens opvallend is het zeer algemeen voorkomen van *Platycnemis pennipes*, een soort van zuurstofrijke wateren (Duijm & Dutmer, 1985). De overige libellensoorten zijn allemaal vrij tot zeer algemene soorten van voedselrijk water. Met de 24 waargenomen soorten mag de libellenfauna van het kanaal redelijk soortenrijk genoemd worden.

Tabel 1. Overzicht van de na 1982 waargenomen libellensoorten en de mate waarin ze voorkomen langs het Overijssels Kanaal Deventer-Raalte.

*onderorde <i>Zygoptera</i> :	voorkomen
<i>Calopteryx splendens</i>	beperkt
<i>Lestes viridis</i>	algemeen

<i>Lestes sponsa</i>	algemeen
<i>Platycnemis pennipes</i>	zeer algemeen
<i>Erythromma najas</i>	vrij algemeen
<i>Pyrrosoma nymphula</i>	algemeen
<i>Ischnura elegans</i>	zeer algemeen
<i>Enallagma cyathigerum</i>	vrij algemeen
<i>Coenagrion pulchellum</i>	algemeen
<i>Coenagrion puella</i>	algemeen
 *onderorde Anisoptera:	
<i>Gomphus pulchellus</i>	beperkt
<i>Brachytron pratense</i>	beperkt
<i>Anaciaeschna isosceles</i>	beperkt
<i>Aeshna cyanea</i>	algemeen
<i>Aeshna mixta</i>	zeer algemeen
<i>Aeshna grandis</i>	vrij algemeen
<i>Somatochlora metallica</i>	beperkt
<i>Libellula depressa</i>	vrij algemeen
<i>Libellula fulva</i>	beperkt
<i>Libellula quadrimaculata</i>	vrij algemeen
<i>Orthetrum cancellatum</i>	vrij algemeen
<i>Sympetrum danae</i>	beperkt
<i>Sympetrum sanguineum</i>	algemeen
<i>Sympetrum vulgatum</i>	zeer algemeen

Dankwoord.

Hierbij wil ik de mensen bedanken die hun waarnemingen beschikbaar hebben gesteld: Coen Knotters, Mirjam Fopma, Robert Ketelaar, Erik Lam en Frank Majoor.

Literatuur:

Duijm, F. & G. Dutmer, 1985. Libellentabel. Jeugdbondsuitgeverij, Utrecht.
Geijskes, D.C. & J. van Tol, 1983. De libellen van Nederland (Odonata), uitgave K.N.N.V., Hoogwoud.

Groot Koerkamp,G., 1987. Libellen langs het Overijssels Kanaal. Eigen uitgave.
Groot Koerkamp,G., 1988. Libellen in zuidwest Salland: een checklist. Eigen uitgave.

Michiel van der Weide, Postbus 6308, 7401 JH Deventer